

مقدس اردبیلی؛ مرجعیت تامه شیعه در نجف

به دنبال انتشار سلسه مطالبی در خصوص مشاهیر آذربایجان امروز به زندگی احمد بن محمد اردبیلی می پردازیم.

نصر: به دنبال انتشار سلسه مطالبی در خصوص مشاهیر آذربایجان امروز به زندگی احمد بن محمد اردبیلی می پردازیم.

احمد بن محمد اردبیلی نجفی (م، ۹۳۳ ق) معروف به «مقدس اردبیلی»، از علما و فقهای برجسته شیعه در قرن دهم هجری است. وی با دربار صفویه ارتباط داشت و از این راه در گسترش تشیع و حل مشکلات شیعیان بهره برد. مقدس اردبیلی صاحب آثار ارزشمندی مانند «زبدة البیان فی آیات احکام القرآن» و «مجمع الفائدة والبرهان» بود. علمای بزرگی چون صاحب معالم و صاحب مدارک از شاگردان او می باشند.

احمد بن محمد اردبیلی (مقدس اردبیلی) در عصر صفویه و در شهر اردبیل دیده به جهان گشود. پس از رشد و نمو و کسب تحصیلات ابتدایی به قصد تحصیلات عالی به نجف اشرف مهاجرت کرد و با بهره گیری از فضای علمی و معنوی نجف اشرف مجاورت آن خاک اقدس را پذیرفت و علی رغم دعوت های مکرری که از سوی امرا و حکام صفوی از او به عمل آمد، نپذیرفت و تدریس و تدریس را بر استفاده از مزایای اجتماعی و سیاسی ایران ترجیح داد. وی پس از شهید ثانی، مرجعیت و ریاست تامه شیعه را در نجف بر عهده داشت.

شهید مطهری در کتاب «آشنایی با علوم اسلامی» می نویسد: مقدس اردبیلی، ضرب المثل زهد و تقوا است و در عین حال از محققان فقهای شیعه است. محقق اردبیلی، در نجف سکنی گزید. گویند شاه عباس اصرار داشت که به اصفهان بیاید، او حاضر نشد.

امتناع مقدس اردبیلی از آمدن به ایران، سبب شد که حوزه نجف به عنوان مرکزی دیگر در مقابل حوزه اصفهان احیا شود. احمد بن محمد اردبیلی در بین توده مردم به «مقدس اردبیلی» و در میان خواص و فقها به محقق و مدقق اردبیلی شهرت دارد و عامل این شهرت، وجود آثار و تألیفات و تحقیقات گرانقدری است که در زمینه فقه، کلام و عقاید از او به یادگار مانده است، از جمله:

زبدة البیان فی آیات احکام القرآن، که در ایران بارها چاپ شده است.

مجمع الفائدة والبرهان در شرح «ارشاد الازدهان» علامه حلی، که شروع تألیف آن در ماه رمضان ۹۷۷ در کربلا صورت گرفته و انجام آن در سال ۹۸۵ بوده است. این کتاب اخیرا از سوی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در ۱۲ جلد آغاز چاپ شده است.

حدیقة الشیعه، در تفصیل احوال پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام (فارسی).

شرح الهیات تجرید قوشجی.

اثبات واجب تعالی.

اثبات امامت.

تعلیقہ ای بر شرح مختصر الاصول عضدی.

تعلیقہ ای بر خراجیه محقق ثانی. این کتاب در مورد مساله خراج و مالیات نوشته شده و هر دو در سال ۱۳۱۸ هـ.ق در حاشیه «کفایة الاصول» آخوند خراسانی چاپ سنگی شده است.

استیناس المعنویه، در علم کلام (به عربی).

اصول الدین، که یک نسخه از آن در کتابخانه رضویه موجود است.